

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องเมืองมักจะศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมีผลทำให้เมืองขยายเติบโตขึ้น ลักษณะทางเศรษฐกิจของเมืองจึงเป็นเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีการผลิตและการค้าที่ก้าวหน้าที่สุดของสังคม กล่าวได้ว่า การอุตสาหกรรมเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งชี้ความเป็นเมืองของพื้นที่ การอุตสาหกรรมนำมาซึ่งกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น การค้า การบริการ การตลาด แหล่งแรงงาน และอื่น ๆ ซึ่งเท่ากับยิ่งส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของเมืองมากยิ่งขึ้น

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม เริ่มมีความสำคัญเมื่อได้มีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2504 มีผลทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การผลิตด้านอุตสาหกรรมมีความสำคัญมากขึ้น และเมื่อประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 คือ ช่วงปี พ.ศ.2525 - 2529 ก็ได้เน้นการส่งเสริมและปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็ให้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาเมืองและภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของอุตสาหกรรม กับลักษณะความเป็นเมืองของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ โดยมีสมมุติฐานว่า "การขยายตัวของอุตสาหกรรมการผลิตน่าจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะความเป็นเมืองสูงขึ้น" วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้คือ การหาค่าเฉลี่ย ค่าอัตราส่วน ร้อยละ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation Coefficient โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^X ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการวิเคราะห์ตัวแปร 20 ตัวแปร ซึ่งเป็นตัวแปรเกี่ยวกับการอุตสาหกรรม และตัวแปรลักษณะความเป็นเมือง โดยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์เป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. วิเคราะห์ระดับความเป็นเมืองของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ
2. ศึกษาการเติบโตของเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของเมือง
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของอุตสาหกรรม กับลักษณะความเป็นเมืองของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ

5.1 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้คือ การขยายตัวของอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะความเป็นเมือง และส่งผลให้ระดับความเป็นเมืองสูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ 3 ข้อ ดังนี้

5.1.1 ระดับความเป็นเมือง

จะเห็นได้ว่าในระยะ 5 ปี คือ พ.ศ.2525 - 2529 ค่าระดับความเป็นเมืองมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 9.8 ค่าระดับความเป็นเมืองแตกต่างกันมากคือ ช่วงปี พ.ศ.2525 - 2526 โดยเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 1.8 (ดูตารางที่ 4.1) จึงสรุปได้ว่าโดยทั่วไปค่าระดับความเป็นเมืองของเทศบาลเมืองสมุทรปราการในช่วงระยะ 5 ปีสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้น เพราะผลจากการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม ทำให้ประชากรอพยพเข้ามาทำงาน

5.1.2 การศึกษาการเติบโตของเมืองและปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของเมือง

การศึกษาการเติบโตของเมืองและปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของเมือง โดยการมองภาพรวม สรุปได้ดังนี้

ก. ลักษณะการใช้ที่ดินและรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม

ลักษณะการใช้ที่ดิน ในปี พ.ศ.2529 แบ่งการใช้ที่ดินออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม คิดเป็นพื้นที่เท่ากับ

5.2 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 71.23 ของพื้นที่เมือง ซึ่งจัดว่ามีขนาดใหญ่สุด รองลงมาคือ การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและคลังสินค้า คือ ประมาณ 1.2 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 16.44 ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อสถาบันราชการ สาธารณูปโภค และการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ชนบทหรือที่โล่งมีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก คือ 0.5 ตารางกิโลเมตร และ 0.4 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 6.85 และ ร้อยละ 5.48 ตามลำดับ

รูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม จากข้อมูลแผนที่ปี พ.ศ.2529 สรุปได้ว่า ระยะแรกมีการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมมากบริเวณสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แล้วกระจายไปตามถนนหลวง จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตเมืองสมุทรปราการยึดการคมนาคมเป็นหลัก และมีวิวัฒนาการคล้ายกับรูปแบบที่ตั้งอุตสาหกรรมของเมืองในประเทศทางตะวันตก

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจ พิจารณาจากตัวแปรด้านเศรษฐกิจ 4 ตัว คือ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด เงินลงทุนอุตสาหกรรม จำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้า และรายได้เทศบาล เพื่อนำมาเป็นค่าวัดความเติบโตของเมือง สรุปได้ว่า ในช่วงระยะเวลา 5 ปี คือ ปี พ.ศ.2525 - 2529 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 7.05 แม้จะเพิ่มในอัตราลดลงก็ตาม ซึ่งมีสาเหตุมาจากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงการปรับราคาน้ำมัน ฯลฯ ซึ่งมีผลทำให้ภาวะเศรษฐกิจประเทศซบเซาไปช่วงระยะเวลาหนึ่งนั้น ก็ยังจัดได้ว่าคงมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับจุลภาค ในด้านเงินลงทุนอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 41.72 ส่วนจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจในช่วง 5 ปี เพิ่มขึ้นโดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.42 และตัวแปรสุดท้ายที่เป็นค่าวัดภาวะเศรษฐกิจของเมือง คือ ตัวแปรเกี่ยวกับรายได้จริงของเทศบาล ก็พบว่าในช่วง 5 ปี มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 11.88 จึงกล่าวได้ว่าโดยสภาพทั่วไปแล้ว ภาวะเศรษฐกิจของเมืองมีการเติบโตขึ้น อันเป็นผลให้เมืองมีการเติบโตขึ้น (พิจารณาตารางที่ 4.3, 4.4, 4.5, 4.6 ประกอบ)

จึงกล่าวสรุปได้ว่า ในช่วงระยะเวลา 5 ปี คือ ปี พ.ศ.2525 - 2529 เมืองสมุทรปราการมีการเติบโตขึ้นในทุก ๆ ด้าน คือ ทั้งด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม และปัจจัยสำคัญเด่นชัดที่ทำให้เมืองเติบโตได้มาก คือ การขยายตัวของอุตสาหกรรม เพราะการอุตสาหกรรมนำมาซึ่งกิจกรรมต่อเนื่องหลายอย่าง เช่น การค้า การบริการ ตลาด แหล่งแรงงาน การสาธารณสุขภาค การกระจายรายได้ ฯลฯ อันเป็นตัวแปรสนับสนุนให้เมืองเติบโตขึ้น

5.1.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของอุตสาหกรรมกับลักษณะความเป็นเมือง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรด้านอุตสาหกรรม และตัวแปรที่บ่งชี้ลักษณะความเป็นเมือง รวมทั้งหมด 20 ตัวแปร ช่วงระยะเวลาของข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เท่ากับ 5 ปี คือ ปี พ.ศ.2525 - 2529 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยวิเคราะห์ตัวแปรจากตารางจำนวน 100 ตัวแปร (พิจารณาตาราง 4.7) การวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรด้านอุตสาหกรรม ซึ่งได้แก่ จำนวนโรงงาน จำนวนเงินลงทุน จำนวนคนงาน ผลปรากฏว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันระดับสูงในทางบวกและแปรผันตามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .820 ถึง .892

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรด้านลักษณะความเป็นเมือง ซึ่งได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนความหนาแน่นของประชากร จำนวนร้านค้า จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า ปริมาณกระแสไฟฟ้า จำนวนผู้ใช้น้ำประปา จำนวนธนาคาร จำนวนเงินฝาก จำนวนเงินกู้ยืม จำนวนเตียงคนไข้ จำนวนแพทย์ จำนวนพยาบาล จำนวนโทรศัพท์ จำนวนรถโดยสารประจำทาง จำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน และจำนวนบ้าน สรุปได้ว่าในช่วง 5 ปี ตัวแปรลักษณะความเป็นเมืองส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงในทางบวกและแปรผันตามกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .888 ถึง .990 ซึ่งหมายความว่ามีความสัมพันธ์เด่นชัด และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านอุตสาหกรรมกับตัวแปรด้านลักษณะความเป็นเมือง ซึ่งเป็นขั้นตอนต่อจากการวิเคราะห์ภายในของตัวแปรแต่ละด้าน ผลปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านอุตสาหกรรมและลักษณะความเป็นเมือง มีค่าระดับสูงในทางบวกแปรผันตามกัน คือ มีค่าตั้งแต่ .879 ถึง .979 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงกล่าวได้ว่า ในช่วงระยะเวลา 5 ปี การขยายตัวของอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นด้านจำนวนโรงงาน จำนวนเงินลงทุน หรือจำนวนคนงาน มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นเมืองของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผลของการวิจัยช่วยให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของอุตสาหกรรมกับลักษณะความเป็นเมืองของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ ว่าสามารถทดสอบได้ด้วยวิธีการทางสถิติ และยังพบว่าปัจจัยด้านอุตสาหกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาททำให้เมืองมีการเติบโตขึ้น ค่าระดับความเป็นเมืองสูงขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงโครงสร้างของเมืองและวางแผนรองรับการขยายตัวของเมือง ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดการพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมอื่น ๆ จึงน่าจะได้ทำการศึกษาวิจัยในลักษณะนี้กับเมืองอุตสาหกรรมอื่น ๆ อีกต่อไป โดยเพิ่มช่วงระยะเวลาการศึกษาและเพิ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น

